

Alkuperäinen artikkeli: Näre, Lena & Nordberg, Camilla (2015, Published online before print). Neoliberal postcolonialism in the media – constructing Filipino nurse subjects in Finland. European Journal of Cultural Studies. DOI: [10.1177/1367549415585557](https://doi.org/10.1177/1367549415585557).

Filippiineiltä rekrytoidut hoitajat mediassa

Vuonna 2007 alkoi eräs suomalainen yritys rekrytoida hoitajia Filippiineiltä töihin yksityisiin vanhainkoteihin ja leikkausosastoille Suomessa. Vaikka Suomeen on rekrytoitu vain alle sata filippiiniläishoitajaa, heidän rekrytoimisensa on saanut suurta huomiota mediassa. Lena Näre ja Camilla Nordberg ovat analysoineet sitä, millaista kuvaa filippiiniläisistä hoitajista on mediassa rakennettu.

Näreen ja Nordbergin tutkimus nojaa Edward Saidin (1979) ajatukseen siitä, että representaatiot ovat kulttuurin ydinelementtejä. Se, miten filippiiniläisiä hoitajia kuvataan mediassa, kertoo siitä, kuinka työperäinen maahanmuutto ja hoitajien rekrytointi ymmärretään Suomessa. Samalla se heijastaa laajemmin käsityksiä globaalista vallan maantieteestä, jossa uusliberalismin ja jälkikolonialismin välisillä yhteyksillä ja jatkuvuuksilla on merkittävä rooli.

Näreen ja Nordbergin mukaan on tärkeää huomioida Filippiinien historia Yhdysvaltain siirtomaana ja maan nykyinen uskollisuus asema. Hoitotyö on Filippiinien keskeinen "vientiala". Filippiinien talous on riippuvainen noin 10,45 miljoonan ulkomailta työskentelevän filippiiniläisen rahalahetyksistä. Ihmismäärä vastaa 10 prosenttia maan väestöstä, ja he lähettävät maahan vuosittain yli 20 miljardia dollaria.

Suomessa ulkomaalaisten hoitajien määrät ovat olleet pieniä, mutta viime vuosina on tehty merkittäviä aloitteita hoitajien rekrytoimiseksi ulkomailta. Rekrytointi ulkomailta nähdään yhtenä vastauksena Suomen kasvavaan hoivavajeeseen. Rekrytointi Filippiineiltä on ollut yksi suurimmista rekrytointiohjelmista.

Filippiiniläisiä sairaanhoitajia alettiin rekrytoida Suomeen vuonna 2007. Yritys järjesti hoitajille suomen kielen opetusta ennen kuin he lähtivät Filippiineiltä ja järjestivät logistiset asiat kuten viisumit, matkat ja majoituksen. Vuosien 2008 ja 2012 välillä tuotiin Filippiineiltä Suomeen viisi hoitajien ryhmää. Niistä neljä rekrytoitiin työskentelemään lähihoitajina yksityisissä vanhusten hoitolaitoksissa eri kaupungeissa Etelä-Suomen alueella. Yksi ryhmä rekrytoitiin työskentelemään sairaanhoitajina kunnallisissa sairaaloissa ja leikkausosastoilla Helsingissä ja Tampereella. Koulutuksestaan ja työkokemuksestaan huolimatta kaikkien filippiiniläisten piti Suomeen tultuaan suorittaa lähihoitajan tutkinto, joka kesti kuusi kuukautta, tai sairaanhoitajan tutkinto, joka kesti vuoden. Kaikki heistä työskentelevät opiskelunsa aikana saaden harjoittelijan palkkaa. Tähän mennessä noin 90 sairaanhoitajaa on rekrytoitu työskentelemään pääasiassa yksityisissä vanhainkodeissa, mutta osa työskentelee julkisessa tai yksityisessä kotihoidossa.

Lena Näre ja Camilla Nordberg ovat tutkineet diskurssianalyysin avulla media uutisointia hoitajien rekrytoinnista vuosien 2007 ja 2013 välisenä aikana. Media-aineistoa kerättiin viidestä suomalaisesta sanomalehdestä: Helsingin Sanomat, Turun Sanomat, Aamulehti, Satakunnan kansa sekä Hufvudstadsbladet. Otos sisältää yhteensä 87 painettua lehtiartikkelia. Artikkeleissa on tutkijoiden

mukaan erotettavissa kolmenlaisia konstruktioita filippiiniläisistä hoitajista: "hyvä maahanmuuttaja mutta epäilyttävä työntekijä", "globaali hyödyke" sekä "kolonisoitu subjekti". Näre ja Nordberg analysoivat myös näiden subjektiasemien taustalla vaikuttavia hegemonisia diskursseja sekä niiden vastadiskursseja.

Hyvä maahanmuuttaja, epäilyttävä työntekijä

Kun ensimmäinen filippiiniläishoitajien ryhmä rekrytoitiin Suomeen, medially oli aktiivinen rooli. Media tarjosi areenan pilottihanketta koskevalle neuvottelulle ja hankkeen legitimoinnille. Tässä varhaisessa vaiheessa mediassa korostui tapa kuvailla filippiiniläisiä hoitajia poikkeuksellisen ammattitaitoisina ja pätevinä työntekijöinä. Kulttuurisiin stereotyyppihin nojaten filippiiniläisiä hoitajia usein verrattiin muiden potentiaalisten rekrytointimaiden työvoimaan.

Huolimatta siitä, että filippiiniläisten sairaanhoitajien ammattitaito tunnustettiin, heitä ei otettu Suomessa töihin sairaanhoitajina. Heiltä vaadittiin Suomessa lisäkoulutusta sen varmistamiseksi, että heidän taitonsa vastaavat suomalaista lähihoitajan koulutustasoa. Tämä ammattiaseman alentaminen oikeutettiin nationalistiseen viitekehukseen nojaamalla. Toisin sanoen filippiiniläisiä hoitajia kuvattiin hyvinä maahanmuuttajina, mutta epäilyttävinä työntekijöinä.

Alkuvaiheen jälkeen mediadiskurssissa tapahtui muutos. Sanomalehdissä alkoi esiintyä kriittisempiä otsikointeja kommentoiden erityisesti hoitajien kielitaitoa. Tässä vaiheessa mediassa nousi esille myös vastadiskursseja, jotka keskittyivät paljastamaan joitakin rekrytointiin ja uudelleen koulutukseen liittyviä ongelmia.

Globaali hyödyke, kolonisoitu subjekti

Tutkijoiden mukaan filippiiniläiset hoitajat on esitetty mediassa globaalina hyödykkeenä ja kolonisoituina subjekteina. Filippiinejä kuvataan maana, joka systemaattisesti kouluttaa ja vie hoitajia globaaleille työmarkkinoille. Tämä esitetään lähinnä "luonnollisena maailmanlaajuisena asiointilana", josta "meidän" tulisi pyrkiä hyötymään. Uusliberaalin ja jälkikolonialisen logiikan mukaisesti hoitajista rakennetaan kuva anonyyminä ja epäyksilöllisenä massana.

Filippiiniläishoitajia kuvattiin mediassa myös "luonnollisina" hoivaajina ja viitattiin siihen, että filippiiniläisillä on "ikivanha palvelukulttuuri ja jo kulttuurissa vankka vanhusten kunnioitus". Tällaiset viittaukset filippiiniläishoitajien kulttuuriseen, historialliseen ja "rodulliseen" eroon suhteessa suomalaisuuteen olivat keskeinen strategia, jonka kautta mediassa rakennettiin filippiiniläishoitajista kuvaa kolonisoituina subjekteina.

Filippiiniläisten hoitajien rekrytointi esitetään eettisesti hyväksyttävänä. Keskeisin peruste tälle on se, että filippiiniläishoitajille tarjotaan samat työehdot kuin suomalaisille hoitajille. Hallitsevassa diskurssissa ei kuitenkaan huomioida tasa-arvoa globaalien oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Huomiota eivät saa myöskään rakenteelliset syyt ja siirtomaavallan perintö, jotka liittyvät siihen miksi Filippiineillä on jouduttu turvautumaan ammattitaitoisien työvoiman lähettämiseen globaaliin pohjoiseen samalla, kun maan omaa terveydenhuoltosektoria on karsittu minimiin ja työvoimaa esiintyy.

Uusliberaalille diskurssille tyypillisellä tavalla filippiiniläisten siirtolaisuus esitetään ilmiönä, jossa on kyse rationaalisesti laskelmoivista yksilöistä, jotka pyrkivät yksilöllisillä valinnoillaan ratkomaan matalaan palkkaan ja huonoihin taloudellisiin mahdollisuuksiin liittyviä ongelmiaan. Tämä yksilöllistettyjen riskien uusliberaali diskurssi tekee laajemmat taloudelliset yhteydet ja rakenteelliset ongelmat näkymättömiksi.

Vastadiskurssit

Media-aineistossa on myös toisenlaisia ääniä, vastadiskursseja, jotka haastavat hegemonisen käsityksen "luonnollisesta asiaintilasta" peräänkuuluttamalla laajempaa ymmärrystä globalisaatiosta, tunnistamalla filippiiniläisten perheiden keskuudessa koetun kärsimyksen ja köyhyyden, sekä Filippiinien terveydenhuollon vähäiset resurssit verrattuna niihin maihin, joihin työläisiä lähetetään.

Eräs suomalaisen ammattiliiton edustaja toteaa, että hoitajien rekrytointi ulkomailta ei ole eettistä, koska se jättää hoivavajeen rekrytoitujen hoitajien lähtömaahan. Suomi ei voi siirtää työvoimavajettaan toisiin maihin.

Silloin kun hoitajien rekrytointiin liittyvät eettiset ongelmat tulevat esille ja ne tunnustetaan, ne eivät kuitenkaan johda toimenpiteisiin. Rekrytointiin osalliset tahot lähinnä toteavat, että emme voi vaikuttaa tähän asiaan.